

SENDİKALARIN TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİYLE SAĞLIK ÇALIŞANLARININ SAĞLIĞININ VE GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINA KATKISI

“İŞÇİLERİN SAĞLIĞI İŞÇİLERİN ELİNDE OLMALIDIR”

*KAYA EROĞLU Eylem (MSSc)

Giriş

Bu çalışma, her geçen gün çalışma şartları güvencesiz istihdam modelleri ve özelleştirmeler sonucu gittikçe bozulan, iş yükleri artan sağlık çalışanlarının sağlık ve güvenliklerinin sağlanmasında sendikaların önemli bir sorumluluğu olması nedeniyle, toplu iş sözleşmelerinde konuya ilişkin taleplerin yer alması gerektiğine dikkat çekmek için hazırlanan bir derlemedir.

İş kazaları ve meslek hastalıkları çalışma ortamında yaşanan risklerden en önemlileridir. Bu sebeple iş sağlığı ve iş güvenliği ekonomik, sosyal ve teknik nedenlerle gittikçe önem kazanmakta ve daha çok ilgi çeken bir konu haline gelmektedir. İş kazaları ve meslek hastalıklarının; devlet, işçi ve işveren bakımından pek çok olumsuz etkisinin bulunması ve sorunun çözümünün insani boyutu konunun titizlikle incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluklar, 2012 yılında “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” çıkarmayı başarmış fakat sermayenin baskısı, denetimlerin ve yaptırımların yetersizliği, sendikaların suskunluğu nedeni ile yasa tam olarak uygulanmamıştır. Temelini modern işçi ve sağlığı güvenliği yaklaşımının risk değerlendirme konsepti üzerine inşa eden yasaya rağmen iş kazalarına bağlı iş cinayetleri artarak devam etmiş hatta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 13 Mayıs 2017'de başlattığı “Hedef Sıfır Kaza” kampanyasının ilk iki ayında işçi cinayetlerinde en az 353 işçi yaşamını yitirmiştir. İşçi sağlığı ve iş güvenliğinde işçilerin iş kazalarından ve meslek hastalıklarından korunması için ilk savunma hattını sendikalar oluşturmadığı sürece Dünya’da ve Türkiye’de durum değişmeyecektir. Bu çalışmada dünyada ve Türkiye’de işçi sağlığı ve güvenliği ile ilgili istatistiksel veriler ışığında konunun önemi vurgulanarak, **sendikaların Anayasal güvenceye sahip toplu sözleşme özerkliği gereği normatif hüküm koyabilme imkânlarının, örgütlü yapılarının, işçi sağlığı ve güvenliği alanına yapacağı katkı** ele alınmaya çalışılmakta ve uzun vadede oluşturulacak politikalara yapabilecekleri katkı irdelenmektedir.

GERÇEK BİR
TOPLU SÖZLEŞME İÇİN
BİRLİKTE
YÜRÜYELİM

ÇALIŞIRKEN VE EMELİLİKTE
**İNSANCA
YAŞAMAYA
YETECEK ÜCRET**

GERÇEK BİR
TOPLU SÖZLEŞME İÇİN
BİRLİKTE
YÜRÜYELİM

Bulgular

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nın 2015 yılı tahminlerine göre dünya’da 1,34 milyar kadın olmak üzere 3,4 milyar iş gücü bulunmaktadır. ILO verilerine göre her 15 saniyede bir çalışan iş kazası veya meslek hastalıklarına bağlı olarak hayatını kaybetmekte ve her 15 saniyede 153 çalışan iş kazası geçirmektedir. Bunun yanı sıra, her yıl 317 milyon çalışan iş kazası geçirmekte ve 2,3 milyondan fazla insan iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Eurostat 2014 verilerine göre ise; 2014 yılında EU-28 (Avrupa Birliğine üye 28 ülke) ülkelerinde bir yılda 3,2 milyon ölümcül olmayan iş kazası meydana gelmiş, bu kazaların 3739’u ölümlü sonuçlanmıştır. Bu oran yaklaşık olarak, ölümcül olmayan her 850 iş kazasının birinin ölümlü sonuçlandığına işaret etmektedir. İşle ilgili hastalık ve ölümlerin yarattığı ekonomik yük ile verimlilik kaybı, küresel GSYH'nin %4’ünü teşkil etmektedir.

Türkiye’de Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) iş kazaları ve meslek hastalıklarına ait istatistik verilerine göre ülkemizde 2014 yılında 221.366 adet iş kazası bildirimine bulunulmuştur. Bu kazalar sonucu 1.421 çalışan malul kalmış ve 1.626 çalışan hayatını kaybetmiştir. SGK’nın 2014 istatistik yılına göre iş kazalarına bağlı 1600’den fazla ölüm kaydı varken meslek hastalıklarına bağlı ölüm sayısı 0 –sıfır-’dır. 2015 yılı Sosyal Güvenlik Kurumu raporlarına göre Sağlık kurumlarında iş kazası geçiren sigortalı sayısı 6010 kişidir. İş kazası sonucu ölen sigortalı sayısı ise 7 kişidir. 2013 yılında formasyonlarına göre 590 teknik, 460 sosyal olmak üzere toplam 1150 iş müfettişi bulunmaktadır.

Türkiye’de, sendikaların, işçi sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşmasında üyelerine katkı sağladığı güzel örnekler bulunmaktadır. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş), Metal Sanayi İşverenleri Sendikası (MESS), Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası (ÇEİS), Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası (SES) örnek çalışmalar yapmaktadır. Fakat Türkiye’de bu güne kadar yapılan yasal grevlerin hiç birinde, sendikayı greve götüren nedenler arasında işçi sağlığı ve güvenliği koşullarındaki yetersizlik gösterilmemiştir. **Türkiye’deki uygulamalarda çeşitli toplu iş sözleşmelerinde işçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin hükümlere rastlanmaktadır. Daha ziyade İş Kanununun beşinci bölümündeki hükümlerin tekrarı niteliğinde olan bu hükümler genellikle basit işçi sağlığı ve güvenliği sorunlarına ilişkindir.**

Sonuç ve Öneriler

İşçi, sağlığı ve güvenliği alanındaki ulusal politikanın kapsayıcı olabilmesi için, bu politikanın hazırlanmasına, pratikte uygulanmasına ve daha sonra değerlendirilmesine sosyal tarafların katılımı gerekir. Bireysel ve kurumsal alanda yerleşmesi beklenen işçi sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşturulmasında sendikalara çok önemli görevler düşmektedir. **İşçi sağlığı ve iş güvenliğinde işçilerin iş kazalarından ve meslek hastalıklarından korunması için ilk savunma hattını sendikalar oluşturmalıdır. Sendikalar, toplu iş sözleşmelerine koyacakları hükümlerle, işçi sağlığı ve güvenliğinde hazırlanan genelde soyut içerikli yönetmeliklerin işyerlerinde uygulanmasını sağlayabilirler.** Anayasa ile güvence altına alınan toplu iş sözleşmesi özerkliğinin, kendilerine verdiği normatif hüküm koyabilme imkânından yararlanarak, gerek işyerlerini ilgilendiren somut düzenlemeleri gerek yasalardaki eksiklikleri gideren hükümleri getirebilirler.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Toplu İş Sözleşmesi, İşçi Sağlığı ve Güvenliği, Sağlık Çalışanlarının Sağlığı ve Güvenliği.

*Uzm. Sağlık Kurumları Yönetimi, SES Ankara Şube Eğitim ve Örgütlenme Sekreteri, SES Sendika Okulu ŞÇS Modülü Öğrencisi, Ankara, e-posta: eylemeroglu@gmail.com, Tel:05053912230